

SPRAVODAJKA

SLOVENSKEJ MYKOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

číslo 26

december 2001

HĽADÁME NÁLEZISKÁ VZÁCNÝCH HÚB

- Nový mykorízový partner vložnice agátovej L. Hagara 3
Hríbovník jelšový v Malých Karpatoch P. Mered'a ml. 5

BIODIVERZITA HÚB SLOVENSKA

- Pastrapačka Kunzeova v Bielych Karpatoch L. Hagara a P. Lizoň 7

OCHRANA HÚB

- Novelizácia vyhlášky 93/1999 o ochrane rastlín a živočíchov P. Lizoň 9
Červený zoznam húb Slovenska P. Lizoň 10
Huby v Bernskej konvencii 10

ROZŠÍRTE SI SVOJE VEDOMOSTI

- Hadovka Hadriánova 5
Naše rôsolovky P. Lizoň 11

JEDLÉ HUBY

- Huby sa dajú predávať aj inak D. Mlynarčík 13

ZO SVETA

- Huby na sieti Internetu 2 16

PERSONÁLIE

- Laudatio na Ing. Karola Vaníka, CSc. A. Janitor 17

Z NAŠEJ SPOLOČNOSTI

- Burza 12
Výbor spoločnosti informuje S. Ripková a P. Lizoň 19
Záver hubárskej sezóny I. Kautmanová 20
Súhrny referátov prednesených na seminári Biodiverzita húb Slovenska 1 21

[dokončenie obsahu na vnútornej strane obálky]

ISSN 1335-7689

Sprav. Slov. Mykol. Spol. (26): 1-24 (2001)

Novoročné želanie

Čo zaželať do nového roku
tým, ktorých si podmanili huby?
Uctíme sa čašou perlivého moku
(ten v nás dobro iste nezahubí).

Vaším nohám želáme, aby rezko chodili,
vaším očiam zasa to, aby si vás vodili
na miesta, kde rastie veľa krásnych zdravých dubákov
(a k nim nech sa pridá hŕba oranžových bubákov).

Výbor Slovenskej mykologickej spoločnosti

[dokončenie obsahu z titulnej strany]

NOVÁ LITERATÚRA

komentuje P. Lizoň

Časopis pre terénnych mykológov	4
Súpis herbárových zbierok v Českej a Slovenskej republike	6
Zoznam húb karibskej oblasti	6
História aj slovenskej mikrobiológie	23

NA POBAVENIE

Hubárska krížovka	L. Hagara	23

Nový mykorízový partner vložnice agátovej

Ladislav Hagara

Medzi zriedkavé huby v Európe patrí aj vložnica agátová - *Floccularia rickenii* (*Ripartitella rickenii*). Doteraz sa našla predovšetkým v lesostepných oblastiach Maďarska, južnej Ukrajiny a južného a juhozápadného Slovenska a r. 1993 aj na ostrove Öland pri juhovýchodnom pobreží Švédska (Lange, *Jordstjärnan* 16, 1995). Vyobrazenie tejto huby prináša i 7. zväzok Cettovho diela *I funghi da vero*, ale bez údajov o nálezisku (môže ním byť Taliansko, ale aj iná krajina, a to tým skôr, že v citovanom diele sú publikované aj fotografie netalianskych autorov). Huba je v červenom zozname Švédska a Slovenska.

Vložnicu agátovú opísal maďarský mykológ Gábor Bohus ako *Armillaria rickenii* v roku 1970 podľa zberov z Maďarska. Už v nasledujúcom roku uverejnil Solomon P. Wasser zbery z Ukrajiny a v roku 1974 (*Čes. Mykol.* 28: 173-178) Igor Fábry informoval o slovenských náleziskách vložnice, na ktoré ho upozornil Ernest Futó z Hurbanova. V okrese Komárno miestni obyvatelia už dlhý čas konzumovali vložnice a cenili si ich chuťové vlastnosti.*

Najstaršími nálezmi vložnice u nás sú zbery E. Futóa z júla 1969 (Chotín) a septembra 1970 (Bajč). Pričinením Jana Kuthana, najlepšieho znalca mykoflóry Podunajskej roviny, sa vložnicu podarilo nájsť i na iných miestach v tejto oblasti (spolu s ním som ju zbieral v agátovom lese pri Marcelovej). V zbierkach Slovenského národného múzea (BRA) sú uložené aj nálezy z okolia Jakobova (Belešová, 1977) a z okolia Stupavy (Miková, 1978), ktoré tvoria západnú hranicu areálu rozšírenia tejto huby

Doterajšie zbery v Európe potvrdzovali väzbu vložnice agátovej výlučne na agát biely (*Robinia pseudoacacia*) a úzku afinitu huby k piesočnatým pôdam. Tým väčšie - a hneď dvojité - prekvapenie som zažil 8. septembra 2001, keď som s Ivonou Kautmanovou sprevádzal našich českých priateľov Edvarda Skálu, Pavla Špinara, Josefa Šutaru a Vladimíra Zítu pri prieskume bruchatiek na ľavobrežnej dune rieky Moravy v katastri obce Moravský Svätý Ján. E. Skála tam totiž našiel skupinu plodníc vložnice agátovej; je to tretí nález na západnej hranici areálu huby v Borskej nížine. Prínosom tohto nálezu je aj objav nového mykorízového partnera vložnice. Bola ním hruška planá (*Pyrus pyraster*), ktorú na desiatky metrov obklopovali len piesčiny s bylinným porastom; najbližšími inými drevinami boli celkom mladé borovice vzdialené asi 30 m od solitérnej hrušky. Agáty nerástli ani v širšom okolí, a tak mykorízová väzba vložnice agátovej na hrušku je tu celkom pravdepodobná.

---

* Pozn.P. Lizoňa: Niektorým konzumentom však spôsobila tráviace problémy!

Uvedený zber, doložený v herbári autora tejto správy aj v herbári Slovenského národného múzea, mierne rozšíril aj vertikálnu amplitúdu vložnice na Slovensku: kým lokality v okrese Komárno sú v nadmorskej výške 110-120 m, nálezisko pri Moravskom Svätom Jáne je vo výške 148 m.

Vložnica agátová je nápadná vyššími bradavičkami na temene klobúka (z prestarnutých plodníc bradavičky odpadávajú, najmä po dažďoch) a väčšinou sa vyznačuje aj hľuzovitou (až cibuľovitou) bázou hlúbika. Týmito znakmi sa zreteľne líši od iných čirovkovitých húb, a preto ju aj menej skúsení mykofloristi či hubári môžu dosť ľahko spoznať a zachovať vo forme herbárovej položky. Vítaný by bol každý údaj, ktorý by obohatil doterajšie poznatky o areáli, vertikálnom rozšírení, biotope, spôsobe rastu, fenológii a abundancii tejto pozoruhodnej huby nesúcej určité znaky endemizmu, čo je pri nížinných hubách zriedkavý jav.

Nová literatúra

Časopis pre terénnych mykológov

Časopis *Field Mycology* vydáva Britská mykologická spoločnosť od roku 2000 a je určený predovšetkým amatérskym mykológom. Uverejňuje opisy vybraných druhov, kľúče na určovanie (napr. pre černejúce plávky, diskomycéty rodov *Peziza* a *Plicaria*, jelenkovité huby), metodické rady, informácie o novej literatúre a mykologickom dianí.

Field Mycology. A magazine for the study and identification of wild fungi. Redaktor: Geoffrey Kibby (fieldmycol@aol.com). Pre British Mycological Society vydáva Cambridge University Press, 4 čísla ročne. ISSN 1468-1641. Predplatné GBP 16.00/rok. Časopis je v knižnici P. Lizoňa.

Hríbovník jelšový v Malých Karpatoch

Pavol Mered'a ml.

Pri výskume brehových porastov malokarpatských potokov, zameranom na mapovanie rozšírenia druhov rodu *Epipactis* (Orchidaceae), som našiel spolu s otcom na jednej lokalite viaceré exempláre hríbovníka jelšového (*Gyrodon lividus*). Rozšírenie druhu na Slovensku uverejnili r. 1982 Lizoň a Gáper (*Mykol. Listy*, Praha, 6: 12-14); výskyt v Malých Karpatoch však neuvádzajú. Je teda pravdepodobné, že tu ide o prvý nález hríbovníka jelšového z územia Malých Karpát.

Lokalita: Malé Karpaty, Chtelnica, jelšový porast pri ľavostrannom prítoku vodnej nádrže Chtelnica, 235 m n. m., 12. 8. 2001, P. Mered'a sen. et P. Mered'a jun. [7471/b]. Doklad je uložený v herbári SLO; za revíziu položky ďakujem Dr. Soni Ripkovkej.

Ako píšú Lizoň a Gáper na záver svojho článku „každý nový údaj o výskyte *Gyrodon lividus* ... je veľmi cenný“. Keďže ide o pomerne zriedkavú, no ľahko rozpoznateľnú hubu, chcel by som dať mapovanie jej rozšírenia do pozornosti všetkým milovníkom húb, aby tak prispeli k lepšiemu poznaniu mykoflóry našej krajiny.

Ladislav Hagara doplnil tieto náleziská z Malých Karpát: Chtelnica, jelšina na brehu potoka Výtok, tesne pod vodnou nádržou Chtelnica, 28. 8. 1994; Kuchyňa, jelšina na úpätí vrchu Bučková, 18. 9. 1994. Hríbovník zbieral pod jelšami aj pri Studienke na Záhorí (27. 9. 1992 a 22. 9. 1993).

Hadovka Hadriánova

Najstaršia zmienka o konkrétnom druhu huby pochádza z roku 1564, keď Aadrian DeJonghe, ktorého latinizované meno je Hadrianus Junius, uverejnil "PHALLI, Ex fungorum genere in HOLLANDIÆ sabuletis passim crescentis descriptio, & ad vivum expressa pictura" [Hadovky. Opis s obrázkami zo života húb rastúcich príležitostne v piesku v Holandsku]. S najväčšou pravdepodobnosťou ide o hadovku Hadriánovu, ktorú Étienne P. Ventenat pomenoval na počesť autora roku 1798 ako *Phallus hadriani*. V tom čase nazývali hadovky *Phallusiosmos*, čo znamená "voňajúci po fialkách". Známy americký amatérsky mykológ Curtis G. Lloyd poznamenal (*Mycol. Notes* (26): 328, 1907), že takéto meno mohol dať tejto hube iba niekto, kto mal porušené čuchové nervy. Charles D. Badham napísal reverendovi Milesovi J. Berkeleyovi, ktorý toto meno navrhol, "ak by ste boli túto hubu ovoňali, určite by ste ju boli pokrstili inak." [viac na www.collectivesource.com/hadrianus/]

Nová literatúra

Súpis herbárových zbierok v Českej a Slovenskej republike

Súpis nadväzuje na posledný československý súpis inštitucionálnych botanických zbierok (Hradílek, Lizoň & Tlusták, Soupis botanických sbírek v Československu, 1992) a podáva informácie o stave na konci roka 1999. Česká časť zahŕňa iba zbierky inštitúcií (súpis 30 súkromných zbierok, v ktorých sa nachádza viac ako 300 000 položiek, zostavil r. 1994 J. Kučera), v slovenskej časti sú zahrnuté aj 3 súkromné mykologické zbierky a jedna lichenologická a jedna zbierka cievnatých rastlín.

Vozárová, M., & K. Sutorý. 2001. Index herbariorum Reipublicae bohemicae et Reipublicae slovacae. Zpr. Čes. Bot. Spol. 36, suppl. 2001/1. ISSN 0009-0662 – Bull. Slov. Bot. Spol. 23, suppl. 7: 1-95. ISBN 80-968013-6-8. Cena 50,00 Sk.

Zoznam húb karibskej oblasti

Checklist húb karibskej oblasti (Kuba, Portoriko, Dominikánska republika, Trinidad a Tobago, Jamaika, Americké Virginské ostrovy) zahŕňa údaje o 11 268 taxónoch húb. Tím mykológov spracoval tento zoznam na základe 150 000 údajov, ktoré zhromaždil v databáze za štyri roky intenzívnej práce. Uvádza sa akceptované meno, synonymá, počet nálezov, najstarší nález, mesiac výskytu, rozšírenie, zdroj informácie.

Minter, D. W., M. Rodríguez Hernández, & J. Mena Portales. 2001. Fungi of the Caribbean. An annotated checklist. P. [1]-946, PDMS Publishing, Isleworth, UK. ISBN 0 9540169 0 4. Cena neuvedená. Kniha je v knižnici P. Lizoňa.

Pastrapačka Kunzeova v Bielych Karpatoch

Ladislav Hagara a Pavel Lizoň

V júli 2001 sa začal cielený prieskum mykoflóry lúčnych spoločenstiev v bielo-karpatských prírodných pamiatkach Grúň, Blažejová (k. ú. Nová Bošáca) a Baricech lúky (Moravské Lieskové). Ďalšia exkurzia na uvedené lokality sa uskutočnila v októbri 2001. Prácu koordinuje Pavel Lizoň v spolupráci s Katarínou Devánovou, riaditeľkou CHKO Biele Karpaty. Na terénnom výskume sa okrem autorov tohto článku zúčastnili Soňa Jančovičová (v októbri už ako Soňa Ripková), Ivona Kautmanová, Viktor Kučera a Ľudovít Varjú.

Zatiaľ sa v katastri Novej Bošáce a Moravského Lieskového zdokumentovalo viac ako sto druhov vyšších húb. Počas jesennej exkurzie dominovali šľavnačkovité huby rodu lúčnica (*Hygrocybe coccinea*, *H. chlorophana*, *H. irrigata*, *H. nitrata*, *H. punicea*, *H. virginea*) a kyjačikovité huby (napr. *Clavaria fragilis*, *Clavulinopsis helvola*, *C. luteoalba*, *Ramariopsis crocea* a *R. kunzei*).

V Prírodnej pamiatke Grúň nás popri hromadnom výskyte niektorých druhov lúčnic (*H. irrigata*, *chlorophana* a *punicea*) azda najväčšmi prekvapil bohatý nález mimoriadne dobre vyvinutých plodníc pastrapačky Kunzeovej - *Ramariopsis kunzei* (v staršej literatúre ako *Clavaria kunzei*, *Clavaria krombholzii*, v novšej tiež ako *Ramariopsis tenuiramosa*). Niekoľko plodníc tejto huby vyrástlo na machnatej lúke blízko čerešne (*Cerasus*), a to v nadmorskej výške 460 m. Keďže machová poduška bola hrubá, "nadýchnutá" a prerastená vyššou trávou, plodnice sa vytiahli vysoko nad pôdny substrát - dosiahli nadpriemernú výšku 8-10 cm (v literatúre je zaznamenané rozpätie 1,5-12 cm, pričom prevažujú zbery plodníc vysokých len 2-4 cm). Podobný rastový efekt zaznamenal Evžen Wichanský pri zbere *R. kunzei* na machnatom mieste v Kinského sadoch v Prahe.

Najstaršie slovenské nálezy sú doložené v zbierkach budapeštianskeho Prírodovedného múzea: Svätý Jur, 1846, Bolla; Bratislava, 1872, Bolla; Zemianske Podhradie, 1882, Holuby; Bratislava-Kalvária, 1882, Bäumlér; august, Prešov-Cemjata, Hazslinszky. Tieto i ďalšie nálezy (Spišské Vlachy) boli uverejnené vo viacerých dobových publikáciách (Bolla, Verh. Ver. Natur- Heilk. Pressburg 2(2): 41-71, 1858; Bäumlér, Verh. Ver. Natur- Heilk. Pressburg 7: 25-90, 1891; Kalchbrenner, Math. Természettud. Közlem. 3: 192-319, 1865; Hazslinszky, Magyarhon és társországainak husos gombái, 1895). Holuby spomenul nález v Bielych Karpatoch (z Rešetárovca) z r. 1879 aj vo svojom neuverejnenom rukopise "Soznam húb okolo Z. Podhradia množou sbieraných a aj inými dosiaľ v Trenčianskej stolici objavených". Najvyššie položeným náleziskom na Slovensku je Dolina Siedmich prameňov (1240 m) v Belianskych Tatrách (Kubička, Zbor. Prác Tatran. Nár. Park. 7: 61-74, 1964). V posledných

rokoch sa našla aj v NPR Abrod na Záhorí (Adamčík & Hagara, Makroskopické huby NPR Abrod, v tlači).

Kríčkovité, krehké a relatívne vysoké plodnice pastrapačky Kunzeovej pripomínajú blízky rod strapačka (*Ramaria*), sú však nápadne biele a jasne sa odlišujú drobnými okrúhlasto-vajcovitými, jemne bradavičkatými výtrusmi, ktoré na zbere z Novej Bošáče merali 4 - 5 (-6) x 3 - 3,7 (-4) μm . Kým strapačky sú lesnými hubami, pastrapačka Kunzeova sa u nás podľa A. Piláta vyskytuje hlavne na pasienkoch a slnečných vrškoch. V Európe je huba doložená z Českej republiky, Dánska, Estónska, Francúzska, Holandska, Írska, Nemecka, Nórska, Rakúska, Slovenska, Švajčiarska, Švédska, Talianska, Veľkej Británie a býv. ZSSR. Vyskytuje sa aj v Severnej Amerike (USA a Kanada), Južnej Amerike (Brazília, Kolumbia, Kostarika, Panama), v Ázii a Oceánii (Cejlón, Filipíny, India, Japonsko, Austrália, Nový Zéland). Ako ohrozená sa uvádza v červenom zozname Dánska a Nórska. Jülich vo svojom určovacom kľúči (*Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze*, 1984) uvádza, že je hojná. Pravdu má však asi Krieglsteiner (*Die Großpilze Baden-Württembergs* 1, 2000), ktorý tvrdí, že v areáli svojho rozšírenia je všade zriedkavá. Tým sa, pravdaže, nevylučuje možnosť hojnejšieho výskytu na niektorých lokalitách alebo aj väčších homogénnych plochách.

Biotopom pastrapačky Kunzeovej však nie sú len lúky, pasienky či iné trávnaté miesta, ale aj porasty vresu (*Calluna*), niekedy aj riedke lesy či ich okraje (opäť však hlavne machnaté miesta, zriedka i holá zem), ba rastie aj v detrite, výnimočne i na práchnivom dreve. Ukazuje sa, že je vysoko tolerantná voči kyslosti (Ph) pôdneho substrátu. I keď zrejme preferuje kyslé alebo povrchovo zakyslené pôdy, našla sa aj na vápnitom podklade, napr. v štrbinách vápencových skál (Belianske Tatry). Európske nálezy pochádzajú z augusta až novembra (maximum v septembri a októbri). Huba sa vyskytuje najmä v pahorkatinách a podhorskom výškovom stupni, ale jej amplitúda siaha od nížin po supramontánny stupeň.

Novelizácia vyhlášky č. 93/1999 o ochrane rastlín a živočíchov

Pavel Lizoň

V článku Ivana Mihála (*Sprav. Slov. Mykol.* (23): 28-29, 1999) boli naši čitatelia stručne informovaní tak o vyhláške, ako aj hubách, ktoré táto vyhláška chráni. Ministerstvo životného prostredia SR pripravuje novelizáciu tejto vyhlášky. Návrh zoznamu druhovo a územne chránených húb pre novelu vyhlášky spracoval r. 2001 Pavol Škubla.

Navrhovaný novelizovaný zoznam druhovo chránených húb zahrnuje 70 taxónov. Bol doplnený o týchto 18 makromycétov: hriab úhľadný (*Boletus splendidus*), pavučinovec *Cortinarius auroturbinatus*, pavučinovec *Cortinarius balteatocumatilis* var. *laetus*, pavučinovec živofialový (*C. lividoviolaceus*), pavučinovec tehloovokrový (*C. vereregius*), hodvábnica katalánska (*Entoloma catalaunicum*), hodvábnica fialovomodrá (*E. euchroum*), ušiak zväzkovitý (*Gyromitra fastigiata*), lúčnica Reidova (*Hygrocybe reidii*), bedlička pichliačová (*Lepiota hystrix*), koreňovica škoricovohnedá (*Phaeocollybia christinae*), koreňovica olivová (*Phaeocollybia festiva*), pakorienovka čierna (*Plectania melastoma*), štítovka Favreho (*Pluteus favrei*), kalichovnica Kalchbrennerova (*Pseudoomphalina kalchbrenneri*), misôčka tmavá (*Pseudoplectania melaena*), plávka smutná (*Russula consobrina*) a mäsovec guľatý (*Sarcosoma globosum*).

Návrh zoznamu húb pre územnú ochranu má 19 druhov: pleťovec premenlivý (*Abortiporus fractipes*), poľnička pieskomilná (*Agrocybe arenicola*), muchotrávka snežná (*Amanita nivalis*), tvarožník laponský (*Amylocystis lapponica*), amylopórovka aljašská (*Amyloporia sitchensis*), trúdnikovček voňavý (*Antrodia odora*), piesočnatka Stevenova (*Battarraea stevenii*), rozpadavec fialový (*Calvatia fragilis*), strmuľka biela dryádková (*Clitocybe candicans* var. *dryadicola*), pavučinovec drobný (*Cortinarius pauperculus*), vláknica *Inocybe fulvipes*, rýdzik trpasličí (*Lactarius nanus*), rýdzik vrchovský (*Lactarius salicis-reticulatae*), bedlica Pilátova (*Leucoagaricus pilatianus*), bedlica pobrežná (*Leucoagaricus sublittoralis*), mnohokrčka dierkovaná (*Myriostoma coliforme*), plávka *Russula nana*, plávka nórška (*Russula norvegica*) a stopkovec Kotlabov (*Tulostoma kotlabae*).

Červený zoznam húb Slovenska

Pavel Lizoň

Na požiadanie Štátnej ochrany prírody sme spracovali aktualizovanú verziu červeného zoznamu húb Slovenska. Súčasný zoznam uvádza ako ohrozených 615 druhov tak makroskopických, ako aj mikroskopických húb.

Zoznam vychádza predovšetkým z 1. verzie (Lizoň, *Biológia* 50: 9-12, 1995) a 2. verzie uverejnenej v zozname húb Slovenska (Lizoň & Bacigálová, *Huby*, in Marhold & Hindák, *Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska*, 1998), ako aj červenej knihy SR a ČR (Antonín & al., *Huby*, in: Kotlaba, *Červená kniha ohrozených a vzácných rastlín a živočíchov SR a ČR* 4, 1995). Do zoznamu sme zaradili, samozrejme, aj druhy uvedené v prílohe vyhlášky 93/1999, ako aj druhy navrhované v novele vyhlášky 93 (r. 2001 spracoval P. Škubla). Zohľadnili sme druhy navrhnuté Európskou komisiou pre ochranu húb (ECCF) do Bernskej konvencie (Perini, *ECCF Newslett.* (11): 4-5, 2001) a taxóny opísané zo Slovenska (Lizoň & Jančovičová, *Mycotaxon* 75: 479-500, 2000). Doplnkami prispeli Vladimír Antonín, Kamila Bacigálová, Jan Holec, Ivona Kautmanová a Soňa Ripková.

[Lizoň, P. 2001. Red list of Slovak fungi. *Catathelasma* (2): 25-33]

Huby v Bernskej konvencii

V predošlom čísle *Spravodajcu* sme informovali o mykologických aktivitách súvisiacich s Bernskou konvenciou o ochrane prírody a prirodzených stanovišť. Európsky výbor pre ochranu húb (ECCF) navrhol doplniť dokumenty Bernskej konvencie aj o nasledovné ohrozené druhy húb (huby vyskytujúce sa aj na Slovensku sú uvedené polotučne): *Amanita friabilis*, *Amylocystis lapponica*, *Antrodia albobrunnea*, *Armillaria ectypa*, *Hapalopilus croceus* (*Aurantioporus c.*), *Boletopsis grisea* (blízko príbuzný alebo totožný s *B. leucomelaena*), *Boletus dupanii*, *Bovista paludosa*, *Cantharellus melanoxeros*, *Cortinarius ionochlorus*, *Entoloma bloxami*, *Geoglossum atropurpureum*, *Gomphus clavatus*, *Haploporus odoratus*, *Hericium erinaceus*, *Hohenbuelia culmicola*, *Hygrocybe calyptriformis*, *Hygrophorus purpurascens*, *Fomitopsis officinalis* (*Laricifomes o.*), *Leucopaxillus tricolor*, *Lyophyllum favrei*, *Myriostoma coliforme*, *Phylloporus pelletieri*, *Podoscypha multizonata*, *Pycnoporellus alboluteus*, *Sarcodon fuligineoviolaceus*, *Sarcosoma globosum*, *Sarcosphaera coronaria*, *Skeletocutis odora* (*S. tschulymica*), *Suillus sibiricus*, *Torrendia pulchella*, *Tricholoma colossus*, *Tulostoma niveum*.

Naše rôsolovky

Viete, že všetky doposiaľ u nás zaznamenané druhy rôsoloviek (*Tremella*) parazitujú na iných hubách? Naučte sa ich rozlišovať:

- 1a** plodnice vyrastajú na iných hubách alebo zdanlivo na dreve **2**
- 1b** plodnice vyrastajú na stielkach lišajníkov r. *Cladonia*; tvoria nepravidelné červenohnedé drobné hálky (max. 2,2 mm);
rôsolovka dutohlávková (*Tremella cladoniae*)
- 2a** plodnice belavé až svetlookrové **3**
- 2b** plodnice výrazne sfarbené **5**
- 3a** plodnice sklovito priesvitné **4**
- 3b** plodnice nepriesvitné, okrové, v dospelosti hnednúce, polguľovité, pevne rôsolovité; na plodniciach *Stereum gausapatum* (na listnáčoch)
rôsolovka teplomilná (*Tremella steidleri*)
- 4a** plodnice sklovito-priesvitné až ružovkasté, polguľovité, mozgovito sprehybané; na plodniciach a podhubí *Stereum sanguinolentum* (na ihličnanoch)
rôsolovka priesvitná (*Tremella encephala*)
- 4b** plodnice sklovito priesvitné alebo ružovkasté, polguľovité alebo bochníkovité, drobné (max. 1,5 mm); na plodniciach *Aleurodiscus amorphus*
rôsolovka cudzopasná (*Tremella mycophaga*)
- 5a** plodnice v mladosti okrové, neskôr hnednúce
rôsolovka teplomilná (*Tremella steidleri*)
- 5b** plodnice odmladi výrazne sfarbené **6**
- 6a** plodnice žiarivo žlté až zlatožlté, lupeňovito sprehybané, až 10 cm široké; na podhubí druhov rodu *Peniophora* (na listnáčoch)
rôsolovka zlatožltá (*Tremella mesenterica*)
- 6b** plodnice tmavohnedé, lupeňovité, až 12 cm široké; na podhubí druhov rodu *Stereum* (na listnáčoch, zriedkavo aj na ihličnanoch)
rôsolovka lupeňovitá (*Tremella foliacea*)

[Jülich, W. 1984. Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Kleine Kryptogamenflora, vol. 2b/1; Wojewoda, W. 1981. Basidiomycetes (Podstawczaki): Tremellales (Trzesakowe), Auriculariales (Uszakowe), Septrobasidiales (Czerwco-grzybowe). Mała flora grzybow, vol. 2; Pišút, I. 1996. *Sprav. Slov. Mykol.* (14): 11-12.

spracoval P. Lizoň]

BURZA

Časopisy (periodiká) na výmenu a predaj

LADISLAV HAGARA (hagara@ba.telecom.sk) ponúka

Bolletino del Gruppo micologico G. Bresadola (s farebnými ilustráciami): roč. 1984-1986 (kompletné, 9 čísel), 1982-1983, 2 čísla.

Rivista di micologia (s farebnými ilustráciami): roč. 1987-1999, 29 čísel (nekompletné).

Zeitschrift für Mykologie: roč. 51, č. 1 a 2 (1985), 59, č. 1 (1993).

Beiheft zur Zeitschrift für Mykologie: č. 3 (1981), Rozšírenie a ekológia 150 druhov lupeňovitých a hribovitých húb v Nemecku.

Beiträge zur Kenntnis der Pilze Mitteleuropas: zv. V (1989), 240 strán, s farebnými fotogr.

Mykologické listy: č. 2, 4, 6-14, 19-20, 22-23, 25-30, 32-38, 40-59.

Knihy na výmenu a predaj

LADISLAV HAGARA (hagara@ba.telecom.sk) ponúka

Bolets de Catalunya, zv. X (1991), 50 far. fotogr.

Sarnari (1997): **Russule rare o interessanti** (Fungi non delineati, zv. I).

Hausknecht a Krisai-Greilhuber (1997): **Some rare Agaricales with brown or darker spores** (Fungi non delineati, zv. II).

Boekhout a Samson (1995): **Heterobasidiomycetes: Systematics and applied aspects.**

Hagara, Antonín a Baier (1999): **Houby**, viac ako 1200 far. fotogr.

Bondarceva a Parmasto (1986): **Hymenochaetaceae, Lachnocladiaceae, Coniophoraceae, Schizophyllaceae.**

Kovalenko (1989): **Hygrophorales.**

Semerdzieva a Veselský (1986): **Léčivé houby dřívě a nyní.**

Kocková-Kratochvílová (1990): **Taxonómia kvasiniek.**

Šipický a Šubík (1992): **Genetika kvasiniek.**

PAVEL LIZOŇ (botupali@savba.sk) ponúka

Capelli (1984): **Agaricus** (Fungi Europaei, zv. 1)

Candusso & Lanzoni (1990): **Lepiota** (Fungi Europaei, zv. 4)

Huby sa dajú predávať aj inak

Dušan Mlynarčík

Hmlisté a mokré počasie už veľmi do prírody neláka, hubár si však čiastočne príde na svoje aj pri internete. Pri tejto činnosti, majú nohy pekne v suchu a teple, môže naraziť na internetovú stránku firmy Fungi Perfecti [v americkej výslovnosti "fandžáj perfektáj"] so sídlom v Olympii v štáte Washington. Sortiment firmy je zaujímavý tak obsahom, ako aj šírkou, a tak som si objednal ponúkaný katalóg. Došiel v príjemne krátkom čase a bol skutočne zadarmo, čo človeka osobitne poteší. Brožúrka je to pekná, na dobrom papieri a s celkom vydarenými obrázkami (vytlačená v Hong Kongu) a hlavne sa z nej človek dozvie všetky základné informácie. Pre našinca nie je zaujímavé iba to, čo ponúkajú, ale aj ako. Pre niekoho by to mohla byť škola podnikavosti a zdroj inšpirácie.

Ponuka naočkovaných substrátov hovorí o úrovni a zameraní pestovania húb v krajine. Neponúkajú pečiariky, ale shii-take - húževnatec jedlý (*Lentinula edodes*) v troch variantoch, hlivu ustricovitú tiež v troch úpravách, *Pholiota nameko*, *Morchella angusticeps*, hnojník obyčajný (*Coprinus comatus*), sirovec obyčajný (*Leatiporus sulphureus*), golierovku veľkú (*Stropharia rugoso-annulata*), ba dokonca aj koralovce *Hericium abietis* a *H. erinaceus*, hlivu bukovú (*Pleurotus pulmonarius*) a krásnu hlivu ružovú (*P. djamor*), ktorá je doma v tropickej Ázii a vyžaduje si teplotu nad 22 °C. Nepíšu, akú má chuť, ale je to rozhodne pastva pre oči a v tomto katalógu nie jediná. Pri pohľade na utešený trs *Pholiota nameko* musí byť každý mykofíl namätko. "Detská hubová záhradka" je priehľadný plastový valec s kupolou, v ňom pôda s naočkovanou plamienkou zamatovohlúbikovou. Dieťa má k tomu návod a kalendár s programom polievania, ale nebojte sa, huba vyrastie, aj keď vaše dieťaťko zabudne na vodu. Aj tak sa bude môcť popásť najprv pohľadom na rastúce plodnice a napokon, ako to už majú vo zvyku aj majitelia iných krásavíc, vychutnať ich aj inými zmyslami. V rovnakom balení je aj jedna z troch ponúk lesklokôrovky obyčajnej (*Ganoderma lucidum*). Tá rastie pomaly a dlho bude zdobiť váš príbytok a napokon ju však môžete použiť ako dekoráciu alebo si z nej urobiť liečivý lesný čajík.

Na využití liečivých účinkov húb si firma dáva záležať. Ponúka tinktúry z ôsmich druhov liečivých húb: *Agaricus blazei*, *Cordyceps sinensis*, *Flammulina velutipes*, *Ganoderma lucidum*, *Grifola frondosa*, *Hericium erinaceus*, *Lentinula edodes* a *Trametes versicolor*, ôsmou ponukou je zmes siedmich z nich. Navyše sú v ponuke tablety z *Ganoderma lucidum*, kapsuly s lyofilizovaným mycéliom a plodnicami žezlovky (*Cordyceps*) alebo trsovnice lupeňovitej (*Grifola frondosa*), mixáž na imunoterapiu a dva kombinované čaje. Tinktúry sú pripravené z pestovaných húb a 30 kvapiek zodpovedá jednému

gramu mycélia alebo plodnice. Ak sa chcete liečiť hubami systematicky, budú vám to posielat' automaticky každý mesiac a ani raz nezabudnú, ak si to nezabudnete predplatiť.

Aby ste vedeli, čo si máte čím liečiť, prehľadná tabuľka vás inštruuje, čo je na akú boľáčku či neduh. Zo 14 uvedených druhov je najvšestrannejšia lesklokôrovka obyčajná. Má účinky antibakteriové, antivírusové, protizápalové, protinádorové, antioxidačné, ovplyvňuje krvný tlak, srdcovocievny systém, znižuje hladinu cholesterolu a upravuje hladinu cukru v krvi, povzbudzuje imunitu, obličky, pečeň, nervy, pľúca a dýchanie a znižuje stres. Hotová panacea, teda liek "procivá fšeckým bolescám". K dokonalosti jej chýba len maličkosť – nepovzbudzuje sexualitu. Túto príjemnú schopnosť však majú len dva z uvedených druhov. Aby sme nenapínali zbytočne pozornosť, sú to žezlovka čínska (*Cordyceps sinensis*) a šii-take (*Lentinula edodes*). Žiaľ, u nás sa nepestujú, mal by s tým niekto konečne začať. Črtajú sa nevídané možnosti odbytu.

Pravdou však je, že sa to všetko postavilo na obratnej mixáži poznatkov zo seriózných vedeckých bádání odhaľujúcich farmakologické účinky húb a slepej viery. Ak pri liečení nestavíme len na viere, od základných poznatkov o účinnosti nejakých prírodných látok po ich použitie ako liečiv je cesta ďaleká, predaleká. Vyžaduje si roky trvajúce laboratórne, predklinické a klinické skúšky podľa prísne určeného režimu. Až potom možno celý objemný materiál potvrdzujúci účinnosť a neškodnosť študovanej látky predložiť na schválenie, v USA je to FDA (Food and Drug Administration) – v tomto prípade u nás to je Štátny ústav pre kontrolu liečiv. Až po jeho dobrozdaní možno látku dať do obehu ako liečivo. Celý špás stojí minimálne sto, ale zvyčajne aj vyše stovky miliónov dolárov a je teda viac-menej najmä záležitosťou prestíže a reklamy najsilnejších farmaceutických firiem. K tým však firma Fungi Perfecti určite nepatrí. Ale každý predpis sa dá nejako obísť, ba aj skoro všetky zákony (výnimkami sú zákon o zachovaní hmoty, gravitačný zákon, Murphyho zákony apod.) a preto môže aj Paul Stamets predávať svoje tinktúry. Ak aj nepomôžu, neublížia, na rozdiel od mnohých liečiteľov.

Ak si však chcete pestovať huby sami, máte možnosť si objednať rozličné pomôcky, ako aj päť príručiek, z toho sú však tri o pestovaní shii-take. Nemôže chýbať všeobecná hubárska literatúra ("sprievodcovia"), ponúka sa 8 titulov a zdá sa, že medzi nimi nie sú také podradné, po akých siahajú často naše vydavateľstvá pri výbere prekladaných titulov. Spomeniem dve knižky nášho známeho Davida Aroru alebo aj u nás preloženú Knihu o hubách od Thomasa Læssøea a kuchárskej čarodejnice Anny Del Conteovej. Špecializované sú tituly o kuriatkach a nesporne atraktívna je aj knižka Psilocybínové huby sveta od P. Stametsa. Vyšla medzitým v r. 2000 v českom preklade pod názvom

“Halucinogenní houby světa” a stojí za čítanie. Je určená mykológom, lekárom, študentom a tým, čo sú “passionately curious”, a nemusíme dlho hádať, ktorá skupina ľudí je vášnivo zvedavá na holohlavce. Z ponuky siedmich kníh o liečivých hubách by som si vedel vybrať zo tri -štyri, ale určite by medzi nimi nebol titul “Spontánne uzdravovanie: ako objaviť a zvýšiť udržiavaciu a samoliečiteľskú schopnosť tela”. Môjmu národnému sebavedomiu by nesmierne prospela správa, že skrachovalo aspoň jedno vydavateľstvo ezoterickej a podobnej idiotskej literatúry a že v druhom či treťom najčítanejšom časopise u nás zanikla dvojstranová psychotronická poradňa pre trubirohov.

Nepatrilo by sa zabudnúť na hubárske kuchárky, ale na počudovanie ich ponúkajú len tri. A aby sme boli kompletní, ponuka obsahuje ešte hubárske suveníry (niektoré celkom nápadité, dokonca strieborná a zlatá vypoďobenina firemného loga - lupenatej huby vyzdobenej symbolickými ornamentmi), plagáty, tričká a i. Čo je ale veľmi zaujímavé, je tu aj kompletné vybavenie pre tých, ktorí chcú pestovať huby in vitro, a to počnúc sterilizátormi cez kultivačné pôdy až po vzduchové filtre a lamináry. A tí, čo sa nechcú strmhľav vrhnúť do pestovania húb, najmä liečivých, majú možnosť si zaplatiť u autora kníh o pestovaní liečivých húb a súčasne priekopníka mykomedicíny Paula Stametsa (je súčasne aj výrobcom už spomenutých tinktúr a piluliek) začiatočnícky a pokročilý (master) seminár v trvaní jedného víkendu, pričom maestro je ochotný urobiť seminár kdekoľvek na svete. Môže to byť aj u nás, zaštrngajte mešcom.

Hoci prvotným stimulom na napísanie týchto riadkov bola propagačná brožúra, nebolo mojím cieľom robiť uvedenej firme propagáciu. Nemožno však poprieť, že je na nej veľmi sympatické nielen zameranie na huby, ale aj to, že sa na ne a hlavne na mykofílov sústreďuje skoro zo všetkých strán. Nie celkom zo všetkých, lebo košíky, palice a žabykláče neponúka. Ba ani sušičky. A načo by nám vlastne boli v tomto počasí?

Huby na sieti Internetu 2

Určovacie kľúče

vláknité huby "plesne": kľúče rodov a druhov	www.botany.utoronto.ca/researchlabs/mallochlab/malloch/moulds/contents.html
podpňovky (<i>Armillaria</i>)	www.wisc.edu/botany/fungi/arm.html
peniazovky (<i>Collybia</i>)	www.ivyhouse.u-net.com/collkey.htm
hnojníky (<i>Coprinus</i>)	www.homepages.hetnet.nl/~idakees/index.html
hubožer (<i>Hypomyces</i>)	nt.ars-grin.gov/taxadescriptions/hypomyces/
korticioidné huby: <i>Botryobasidium</i> a <i>Hyphodontia</i>	www.uni-tuebingen.de/uni/bbm/mycology/genera.htm
kozáky (<i>Leccinum</i>)	helios.bto.ed.ac.uk/ierm/research/sucre/fgslec.htm
Trichomycetes, Zygomycota: kľúče radov a rodov	www.nhm.ukans.edu/%7efungi/
Xylariaceae: kľúče rodov a druhov	mycology.wsu.edu/Xylariaceae/

Ochrana húb

červený zoznam, Dánsko	www.mycosoc.dk/Redlist/redinuk.htm
červený zoznam, Fínsko	www.vyh.fi/eng/environ/naturcon/threat/2000/plant/plants.htm
červený zoznam, Nórsko	www.nhm.uio.no/botanisk/bot-mus/sopp/redintro.htm
červený zoznam, Švajčiarsko	www.pilze.ch/Roteliste/Roteliste1.html
červený zoznam, Švédsko	www.artdata.slu.se/redlist.htm
kategoríe ohrozenosti IUCN	iucn.org/themes/ssc/redlists/categor.htm
chránené druhy, Česká republika (vyhl. 395/1992)	www.env.cz/www/zakon.nsf/
chránené druhy, Slovinsko	svetgob.muba-bk.si/uredbe/00uredbe.htm

Nomenklatúra

Medzinárodný kód botanickej nomenklatúry (St. Louis Code)	www.bgbm.fu-berlin.de/iapt/nomenclature/code/SaintLouis/0000St.Luistitle.htm
a jeho slovenský preklad	nic.savba.sk/sav/inst/botu/SBS1/newkod/
Index nominum genericorum (online verzia katalógu mien rodov "rastlín" vrátane húb)	rathbun.si.edu/botany/ing/
Names in current use (online verzia katalógu v súčasnosti používaných mien rodov "rastlín" vrátane húb)	www.bgbm.fu-berlin.de/iapt/ncu/genera/default.htm

Laudatio na Ing. Karola Vaníka, CSc.

Anton Janitor

Jubilant sa narodil 28. augusta 1940 v Ráztoke pri Banskej Bystrici. Gymnaziálne štúdium ukončil v Bratislave v roku 1957. Vysokoškolské štúdium na LF – VŠLD vo Zvolene ukončil v roku 1962. Mladý absolvent nastúpil na Lesoprojekt ako inžinier na oddelenie taxácie. Teoretické poznatky si rozširoval počas štúdia internou aspirantúrou vo vednom odbore ochrana rastlín – najmä lesných drevín. Od vstupu na vedecko-pedagogickú pôdu Lesníckej fakulty v roku 1965 sa stal trvale zamestnaným členom Katedry ochrany lesa a poľovníctva až do dnešných dní. Je to už rovných 35 rokov. V roku 1971 bola mu udelená vedecká hodnosť kandidáta poľnohospodársko-lesníckych vied.

Jeho pedagogicko-vedecká kariéra je spojená s riešením výskumných úloh zameraných na problematiku ochrany lesa a lesníckej fytopatológie. Boli to najmä hnilobnosť hlavných hospodárskych drevín, problematika tracheomykózneho ochorenia dubín, problematika prognóz vývoja zdravotného stavu prírodných rezervácií a ďalšie. Získané výsledky rozšírili naše vedecké poznanie nielen v teoretickej rovine, ale poskytli priestor aj pre aplikačnú oblasť, ktorú lesnícka prax prijala s pochopením a uznaním.

Vedecké práce, ktoré prichádzali z katedry ochrany lesa a poľovníctva, mali vždy dobrý ohlas a niesli punc dobrej kvality a pečať originálnych pôvodných prác.

Jeho vysokú aktivitu možno hodnotiť aj po stránke organizačnej. Viac ako 20 rokov bol tajomníkom katedry pre výskum a rovnaký čas aj tajomníkom stálej koordinačnej rady celoštátnych hlavných výskumných úloh z ochrany lesa.

Okrem výskumnej práce aktívne pôsobí aj v pedagogickej práci prednáškami a cvičeniami z lesníckej fytopatológie a užitej mykológie, ako aj ochrany lesa a poľovníctva. Viedol desiatky diplomatov a troch doktorandov.

Náš jubilant spolu s prof. Kodríkom urobili v oblasti praktickej mykológie a šírenia mykologickej osvetu obrovský kus práce. Ako jedni z prvých na strednom Slovensku zriadili a viedli mykologickú poradenskú službu pre širokú verejnosť.

K. Vaník bol organizátorom mnohých mykologických podujatí – konferencií, prednášok, výstav, vychádzok do terénu a pod. Aktívne sa zapájal do všetkých aktivít, ktoré smerovali k šíreniu dobrého mena a rozvoja Slovenskej mykológie.

Jubilanta poznám dlhé roky ako zanieteneho znalca jedlých a jedovatých húb, ktorý veľa svojho voľného času venoval tejto ušľachtilej zdravotno-osvetovej práci, najmä prevencii otráv jedovatými hubami

Bol vždy tam, kde bolo treba pomôcť. Do análov histórie rozvoja našej mykológie vojdú aj slovenské mykologické dni, ktorých organizátormi bol aj náš

jubilant. Bolo to jedno z najlepších podujatí, ktoré sa v rámci mykologických dní realizovali. Dodnes si ich účastníci pripomínajú s uznaním. Ako predseda mykologickej sekcie pri Slovenskej spoločnosti pre racionálnu výživu v čase, keď sa po dlhom vákuu od smrti A. Kmeťa (1908) nanovo formoval a rozvíjal mykologický život pod vedením nestora slovenských mykológov p. Igora Fábryho, som sa na K. Vaníka vždy s dôverou obracal so žiadosťou o pomoc, povzbudenie i podporu pri revitalizácii mykologického života, nielen v rámci stredoslovenského regiónu, ale celého Slovenska. Jubilant bol vysoko angažovaným dlhoročným členom výboru Lesníckej sekcie Slovenskej spoločnosti pre vedy poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárske pri SAV. Ako aktívny funkcionár zorganizoval viacero celoslovenských podujatí – pestovanie jedle, problematika lesnej zveri, ochrana lesa, fytopatogénne huby, výstavy jedlých a jedovatých húb a ďalšie.

Aktívne pracoval ako člen vedeckých rád LF – TU a LVÚ vo Zvolene, člen akademických senátov TU a LF – TU, člen komisie pre obhajoby dizertačných prác vo vednom odbore ochrana rastlín a tiež ako člen a funkcionár viacerých vedeckých spoločností.

Najbližší priatelia vedia, že jubilant bol veľmi aktívny na poli športu, najmä vo futbale. Od roku 1958 do 1970 úspešne brázdil trávniky futbalových ihrísk ako reprezentant Zvolena; bolo to v čase keď jeho klub hral oveľa lepší futbal ako dnes. Neskoršie hral 5 rokov za Dobrú Nivu a 5 rokov za Sázavu.

Patrí dodnes k reprezentantom a organizátorom športového života na TU; organizoval turnaje a pomáhal i cestou športových podujatí nadväzovať užšiu spoluprácu s ďalšími univerzitami (Košice, Nitra, Žilina, Banská Bystrica a najmä Sopron v Maďarsku).

Milý Karol, prijmi od nás, Tvojich dobrých priateľov, úprimné blahoželanie, ako aj želanie dobrého zdravia a duševnej pohody.

Ad multos annos!

Výbor spoločnosti informuje

Soňa Ripková a Pavel Lizoň

V sobotu 9. júna sme usporiadali v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave seminár *Biodiverzita húb Slovenska I*. Na seminári odznelo 8 referátov (súhrny na s. 21).

Jedna pracovná skupina (Ladislav Hagara, Ivona Kautmanová, Viktor Kučera, Pavel Lizoň, Soňa Ripková, Ľudovít Varjú) uskutočnila v júli a októbri inventarizáciu húb Národných prírodných pamiatok Grúň a Baricech lúky a iných lokalít v CHKO Biele Karpaty. Druhá pracovná skupina (Anton Janitor, Vincent Kabát, Pavol Škubla, Peter Tomáš) sa venovala v júli výskumu húb CHKO Horná Orava. Plánovaný prieskum CHKO Strážovské vrchy sa neuskutočnil.

Sezónu 2001 sme už tradične uzavreli 17. novembra pri dobrom guláši na Kačine (osobitná správa o guláši na s. 20).

V roku 2001 výbor schválil prijatie týchto nových členov:

Beladičová, Viera, MVDr. Rovniankova 6, 851 02 Bratislava;
beladicova@post.sk

Blanár, Drahoš, Ing. Správa NP Muránska planina, Janka Kráľa 12, 050 01 Revúca; blanar@soprs.sk

Buček, Jozef, Ing. Stred 2203/35-18, 017 01 Považská Bystrica

Gazdík, Milan Cabanova 20, 841 02 Bratislava

Ježo, Peter Škultétyho 6, 831 03 Bratislava

Kmet', Valent ul. Hodžu 16/17, 971 01 Prievidza

Kučera, Viktor, Mgr. Botanický ústav SAV, Dúbravská 14, 842 23 Bratislava;
botuviku@savba.sk

Lihová, Adelaida, Ing. Havlíčkova 11, 040 01 Košice

Migra, Vladimír, RNDr. Akadémia vzdelávania, Ťatliakova 2051/8, 026 01 Dolný Kubín; avdk@nexta.sk

Mihál, Ivan, RNDr. CSc. Ústav ekológie lesa SAV, Štúrova 2, 960 53 Zvolen;
mihal@sav.sav.zv.sk

Prokop, Matej Novomeského 4, 903 01 Senec; mpq@post.cz

Slavíček, Josef Čajkovského 975, CZ-500 09 Hradec Králové;
j.slavicek@worldonline.cz

Trnka, Róbert, Ing. Správa CHKO Horná Orava, Bernolákova 408, 029 01 Námestovo; trnka@soprs.sk

Vrabec, Pavol 032 22 Liptovský Trnovec č. 206

Zvara, Milan, Ing. Popradské nábr. 33, 058 01 Poprad

Záver hubárskej sezóny

Ivona Kautmanová

V sobotu 17. novembra 2001 sa na Kačine zišli skalní členovia Slovenskej mykologickej spoločnosti, aby tu v dobrej pohode a pri dobrom guláši dôstojne odprevadili na zimný odpočinok hubársku sezónu 2001 a „zamkli les“ až do prvých jarných smrčkov.

Guláš spod varešky osvedčeného majstra Jura Bojnanského (a jeho manželky) bol vynikajúci, v nemalej miere aj zásluhou Petra Tlčimuku, ktorý sa vo funkcii hlavného zásobovača palivových hmôt usilovne staral, aby pod kotlom nevyhaslo. Ďalší z organizátorov Julo Ďuriač a Drahoš Ďuriška zase osviežovali kuchárov a pomocníkov výrobkami aplikovanej mykológie, no dodnes ostalo nezodpovedané, či sú chutnejšie a zdravšie v alkohole naložené kúriatka, podhríby žľčové alebo tajomná „lesná zmes“. Túto otázku nevyriešil ani privolaný hospodár mykologickej spoločnosti Lajo Varjú, ba dokonca ani jej predseda Tono Janitor.

Hubárom prialo aj počasie a hoci bolo chladno, nepršalo ani na mykológov ani do guláša ani na gitary našich kamarátov, ktorí nám posedenie pri guláši spestrovali dovtedy, kým im celkom neskrehli prsty. Sucho bolo až priveľké a hubárska výprava do okolitých lesov nepriniesla okrem pár „drevokaziek“ a suchých podpňoviek žiadne významnejšie úlovky. Potešili sme sa teda aspoň nádhernými úlovkami na fotografiách, ktoré niektorí odvážnejší členovia spoločnosti priniesli, nebojac sa, že budú fyzicky likvidovaní závistlivými, menej šťastnými kolegami. Najmä istý P.T. mal namále, pretože všetci prítomní skonštatovali, že si pri zbere húb berie na pomoc temné sily, veď predsa nie je normálne aby jeden smrteľník dovliekol z lesa také nádherné kusy, keď všetci dobre vieme, že práve vôbec „nerastú“!

Na sklonku dňa všetci prítomní vyhlásili les za oficiálne zatvorený, postupne sme sa rozlúčili a v duchu sme si všetci sľubovali, ako sa cez zimu budeme usilovne venovať spracovaniu tohtoročných zberov a ako sa na rok do tej mykológie pustíme od začiatku systematicky a vôbec celkom inak ako doteraz... Veď uvidíme!

Súhrny referátov prednesených na seminári Biodiverzita húb Slovenska 1 (9. júna 2001, Slovenské národné múzeum, Bratislava)

Databázy a poznanie biodiverzity (Pavel Lizoň)

Počítačová technika umožnila skladovať veľké množstvo dát. Jej nespornou výhodou je takmer neobmedzená kapacita a najmä možnosť rýchleho vyhľadávania dát, ich mechanickej manipulácie a kopírovania. Spracovanie dát, napr. o hubách, má dve fázy: napĺňanie databázy pôvodnými údajmi (zo zbierok, literatúry, terénnych zápisov a pod.) a ich editovanie.

Verpa conica na Slovensku (Soňa Jančovičová)

Nezvyčajné plodnice taxónu rodu *Verpa* mali skrútené a mozgovito sprehýbané klobúky, oranžové hlúbiky a vo vreckách po 8 výtrusov. Nález je konfrontovaný so súčasnou koncepciou *Verpa conica*.

Použitie numerických metód pri hodnotení taxónov rodu

Ascocoryne (Viktor Kučera)

Na 60 položkách *Ascocoryne* zo zbierok Slovenského národného múzea (BRA) sa sledovali vybrané znaky. Pre numerické analýzy sa použilo 25 položiek a ich 12 znakov. Použili sa zhlukovacie analýzy (Single linkage, Complet linkage, WPGMA a UPGMA), ordinácie (PCA a PCoA) a na záver kanonická diskriminačná analýza. Získané dáta umožnili rozlíšiť medzi študovanými položkami jednu relatívne dobre definovanú skupinu, pravdepodobne patriacu k tomu istému taxónu, a niekoľko (3-4) heterogénnych skupín nejasného taxonomického zaradenia.

Nové a vzácne mikromycéty pre Slovensko (Alexandra Šimonovičová - Miroslava Gódyová)

Mikromycéty sme izolovali z tzv. Petrovského zbierky umeleckých predmetov (textílie, drevené plastiky) z rôznych častí afrického kontinentu, ktorá je vo vlastníctve Slovenského národného múzea v Bratislave a zo steny miestnosti, kde bola zbierka umiestnená. Zbierka predmetov bola sprístupnená v r. 1997 v historických priestoroch s nevhodnými mikroklimatickými podmienkami, dôsledkom čoho došlo k výraznej kontaminácii a poškodeniu predmetov, a preto bola v r. 2001 celá expozícia uzavretá. *Engyodontium album* (Hyphomycetes) a *Myxotrichum deflexum* (Ascomycota) sú nové druhy pre Slovensko a *Syncephalastrum racemosum* (Zygomycota) je vzácny druh.

Galeropsis lateritia – zriedkavý druh (Ladislav Hagara)

Galeropsis lateritia (= *Gastrocybe lateritia*) rastie výhradne na intenzívne zalievaných trávnikoch. Druh bol opísaný r. 1968 zo Severnej Ameriky, kde je miestami častý, a v poslednom desaťročí sa našiel aj v Európe (Španielsko,

Maďarsko, Slovensko). Svojím vzhlľadom a krátkym trvaním pripomína drobné hnojovce (*Bolbitius*) a hnojníky (*Coprinus*).

Hygrocybe calyptraeformis a Hygrocybe spadicea na Slovensku

(Ivona Kautmanová)

Lúčne biotopy patria k druhovo najbohatším spoločenstvám mierneho pásma, ale aj najohrozenejším, a to v súvislosti so zánikom pôvodného systému hospodárenia (kosenie, pasenie), a preto vzrastá nutnosť ich ochrany. V posledných rokoch sa v tejto súvislosti venuje zvýšená pozornosť vyšším hubám, ktoré slúžia ako veľmi citlivé bioindikátory zachovanosti a pôvodnosti daného biotopu. Najväčší význam sa pripisuje práve lúčniciam (*Hygrocybe*) a termín "lúčnicové lúky" (waxcap grasslands) sa pri mapovaní lúčnych spoločenstiev Európy objavuje čoraz častejšie. Medzi najvzácnejšie európske druhy lúčnic patrí lúčnica ružovočervená (*H. calyptraeformis*) a lúčnica počerná (*H. spadicea*) a ich prítomnosť na lokalite stačí, aby jej bol prisúdený celonárodný význam.

Poznámky k rozšírení niektorých druhů rodu *Laccaria* na Slovensku

(Jaroslav Landa - Rostislav Fellner)

Nálezy a údaje o rozšírení niektorých nových, vzácnejších či prehližených zástupcov ektomykorrhizního rodu *Laccaria* na Slovensku, zejména z horských až vysokohorských poloh Vysokých a Nízkých Tater (*Laccaria pumila*, *L. bisporigera*, *L. montana*, *L. sp. div.*) jsou doplněny poznámkami k současnému stavu taxonomie rodu. Diskutovány jsou klíčové znaky rodu *Laccaria*, metodika jeho studia a potenciální výskyt některých druhů na území Slovenska dosud nerozlišovaných či zaměňovaných (z okruhu *L. laccata* a *L. macrocystidiata*). Zpracování nových poznatků o rodu *Laccaria* je připravováno k publikaci.

***Russula erythropoda* a príbuzné taxóny na Slovensku** (Slavomír

Adamčík)

Plávky zo sekcie *Russula* sect. *Xerampelinae* zahrnujú na Slovensku *Russula clavipes*, *R. oreina*, *R. graveolens*, *R. gilvescens*, *R. erythropoda*, *R. subrubens*, *R. faginea* a *R. favrei*. Názory na taxonomické ohraničenie a nomenklatúru druhov tejto sekcie sa u jednotlivých autorov rozchádzajú z rôznych dôvodov (v niektorých prípadoch aj odlišnou interpretáciou pravidiel botanickej nomenklatúry). Na základe štúdia tak slovenského materiálu, ako aj typových položiek sa navrhuje nové vymedzenie taxónov sekcie.

Hubárska slabiková krížovka

Ladislav Hagara

A. Oslovenie muža - zabijačková polievka - malé sedlo. B. Robotníci pracujúci čakami - zápas, po rusky - juhomoravské mesto. C. TAJNIČKA: **Lupeňovitá huba, ktorá je symbolom slovenskej mykoflóry.** D. Priamo - vojenská zrážka - dopravná stavba - vehementne. E. Dámska taštička - príjemný pocit, potešenie.

1. Rod kyjačikovitých húb (Clavulinopsis). 2. Netrhám stehy na látke - vynálezca dynamitu. 3. Orgán zraku - western. 4. Dievčenské meno - otupene. 5. Rod húb z čeľade Ceratobasidiaceae (Heterobasidiomycetes). 6. Časť - člen vojenskej jazdy v Uhorsku - nelacno. 7. Druh voňavky.

	1	2	3	4	5	6	7
A							
B							
C							
D							
E							

Nová literatúra

História aj slovenskej mikrobiológie

Československá mikrobiologická spoločnosť vydala pri príležitosti 70. výročia založenia pre svojich členov zborník príspevkov o histórii československej mikrobiológie a jej ťažiskových pracovísk. Mikromycéty študujú tak mykológovia, ako aj mikrobiológovia, a tak sú v zborníku aj príspevky o lekárskej, veterinárnej a experimentálnej mykológii i o významných osobnostiach mikrobiológie. Pútavé čítanie pre každého, kto sa zaujíma o súvislosti vývoja našej vedy.

Ebringer, L., C. John, J. Matějů, & V. Vinter (eds.). 1998. Kapitoly z historie československé mikrobiologie. 261 + 2 str., Československá společnost mikrobiologická, Praha. ISBN 80-902183-5-0. Cena neuvedená.

Slovenská mykologická spoločnosť

je vedecká spoločnosť podporovaná Slovenskou akadémiou vied
so sídlom v Botanickom ústave SAV, Dúbravská 14, 842 23 Bratislava

Poslaním spoločnosti je o. i.

*rozširovať poznatky v oblasti mykologického výskumu,
utvárať predpoklady na optimálny rozvoj mykologického poznania,
prispievať k zvyšovaniu odbornej úrovne svojich členov,
organizovať národné a medzinárodné odborné podujatia.*

Výbor spoločnosti

Predseda: Ing. Anton Janitor, CSc. (Ústav experimentálnej fytopatológie a entomológie SAV, Ivánka pri Dunaji; uefetoni@savba.sk)

Podpredseda: Dr. Pavel Lizoň, CSc. (Botanický ústav SAV, Bratislava; botupali@savba.sk)

Tajomníčka: Mgr. Soňa Ripková, PhD. (Univerzita Komenského, Bratislava; ripkova@fns.uniba.sk)

Hospodár: Ľudovít Varjú (Bratislava; vdamigo@mail.pvt.sk)

Ostatní členovia výboru:

Július Ďuriáč (Bratislava; julius.duriac@messer.slovnaft.sk)

Doc. Dr. Ján Gáper, CSc. (Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica; gaper@pobox.sk)

Ing. Stanislav Glejdura (Lesnícke a drevárske múzeum, Zvolen)

Dr. Ladislav Hagara (Bratislava; hagara@ba.telecom.sk)

Ing. Vincent Kabát (Bratislava; konstrukt@zutom.sk)

Dr. Ivona Kautmanová (Slovenské národné múzeum, Bratislava; botanika@snm.sk)

Ing. Pavol Škubla, CSc. (Šaľa; pskubla@duslosala.sk)

Informačný bulletin vydáva Slovenská mykologická spoločnosť (Botanický ústav SAV, Dúbravská 14, 842 23 Bratislava). Náklad 200 ks. Cena jedného výtlačku pre nečlenov spoločnosti 25.00 Sk; objednávky posielajte na adresu spoločnosti.

Číslo 26 zostavil a na vydanie pripravil Pavel Lizoň; jazyková úprava Ladislav Hagara. Príspevky posielajte elektronickou poštou zostavovateľovi alebo na diskete vo formáte MSWord na adresu spoločnosti. Vydané za finančnej podpory Slovenskej akadémie vied. Registrované pod č. 956/94.